รายงานการประเมินความเสี่ยงการทุจริต
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผือ
อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

คำนำ

เหตุการณ์ความเสี่ยงด้านการทุจริตเกิดแล้วจะมีผลกระทบ ซึ่งปัญหามาจากสาเหตุต่างๆ การป้องกันการทุจริต คือการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบพนักงาน ผู้บริหารทุกคน และเป็นเจตจำนงขององค์กรที่ร่วมต่อต้านทุจริตทุกรูปแบบอันเป็นวาระเร่งด่วนของรัฐบาล

การนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผือ โดยใช้แนวทางปฏิบัติคู่มือการประเมินความเสี่ยงการทุจริตหน่วยงานภาครัฐ จะช่วยเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งได้ว่าการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผือ จะไม่มีการทุจริต หรือในกรณีที่พบการทุจริตที่น้อยกว่าองค์กรที่ไม่มีการนำเครื่องมือประเมินความเสี่ยงการทุจริตมาใช้ เพราะได้มีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้าได้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำ ซึ่งไม่ใช่การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด

๑. กรอบหรือภารงานในการประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๔ กระบวนการ

๑.๑ Corrective = แก้ไขปัญหาที่เคยรับรู้ว่าเกิด สิ่งที่มีประวัติอยู่แล้ว ทำอย่างไรจะไม่ให้เกิดซ้ำอีก

๑.๒ Detective = เฝ้าระวัง สอดส่อง ติดตามพฤติกรรมเสี่ยง ทำอย่างไรจะตรวจพบต้องสอดส่องตั้งแต่แรก ตั้งข้อบ่งชี้บางเรื่องที่น่าสงสัยทำการลดระดับความเสี่ยงนั้นหรือให้ข้อมูลเบาะแสนั้นแก่ผู้บริหาร

๑.๓ Preventive = ป้องกันหลีกเลี่ยง พฤติกรรมที่นำไปสู่การสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำผิดในส่วนที่พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าเคยเกิดมาก่อน จะต้องหลีกเลี่ยงด้วยการปรับ Workflow ใหม่ ไม่ปิดช่องว่างให้ทำการทุจริตเข้าได้อีก

๑.๔ Forecasting = การพยากร์ประมาณการสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นและป้องกันป้องปรามล่วงหน้าในเรื่องประเด็นที่ไม่คุ้นเคย ในส่วนที่เป็นปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากการพยากรณ์ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต (Unknown Factor)

๒. ขอบเขตความเสี่ยงการทุจริต ประกอบด้วย

๒.๑ ความเสี่ยงการทุจริตจากการใช้ทรัพย์สินราชการ

๒.๒ ความเสี่ยงการทุจริตจากการงานบริหารงานบุคคล

๒.๓ ความเสี่ยงการทุจริตการจัดซื้อจัดจ้าง

๒.๔ ความเสี่ยงการทุจริตจากการตรวจรับงานจ้าง

๓. ขั้นตอนประเมินความเสี่ยงการทุจริต มี ๗ ขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ การระบุความเสี่ยง

๓.๒ การวิเคราะห์สถานการณ์ความเสี่ยง

๓.๓ ระดับความเสี่ยง

๓.๔ การประเมินการควบคุมความเสี่ยง

๓.๕ แผนบริหารความเสี่ยง

๓.๖ การจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

๓.๗ การจัดทำระบบการบริหารความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๑ การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

เทคนิคในการระบุความเสี่ยง หรือค้นหาความเสี่ยงการทุจริตด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้

- work shop
- การระดมสมอง
- การออกแบบสอบถาม
- ถกเถียงหยิบยกประเด็นที่มีโอกาสเกิด
- เปรียบเทียบวิธีปฏิบัติกับองค์กร

/การประเมิน...

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตใช้วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อระบุความเสี่ยงด้านต่างๆ สามารถระบุความเสี่ยงได้ ดังนี้

ตาราง ๑ ระบุความเสี่ยง (Know Factor Unknown Factor)

Known Factor	ความเสี่ยงที่เคยเกิด หรือคาดว่าจะเกิดซ้ำสูงมีประวัติอยู่แล้ว
Unknown Factor	ไม่เคยเกิดหรือไม่มีประวัติมาก่อน แต่มีความเสี่ยงจากการพยากรณ์ในอนาคตว่ามีโอกาสเกิด

ขั้นตอนการปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง	ระบุรายละเอียดการทุจริต	
	Known Factor	Unknown Factor
การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ	- การใช้อุปกรณ์สำนักงานต่างๆ เช่น รถยนต์ นำมาใช้ในเรื่องส่วนตัว	-
การบริหารงานบุคคล	-	- มีการรับบุคคลที่เป็นเครือญาติหรือบุคคลที่ตนเองได้รับผลประโยชน์
การจัดซื้อจัดจ้าง	- บุคลากรขาดประสบการณ์และความรู้ความเข้าใจในระเบียบและการตีความหนังสือสั่งการ	- การล็อคสเปคอุปกรณ์ / วัสดุที่ใช้ในการดำเนินการ
การตรวจรับงานจ้าง	-	- การตรวจรับไม่เป็นไปตามสัญญาจ้าง

ขั้นตอนที่ ๒ การวิเคราะห์สถานะความเสี่ยง

การนำขั้นตอนย่อยที่มีความเสี่ยงการทุจริต จากตารางที่ ๑ มาแยกเพื่อแสดงสถานะความเสี่ยงการทุจริต ออกตามรายสีไฟจราจร เขียว เหลือง ส้ม แดง โดยระบุสถานะของความเสี่ยงในช่องสีไฟจราจร

ความหมายของสถานะความเสี่ยงตามไฟจราจร มีรายละเอียด ดังนี้

สถานะสีเขียว = ความเสี่ยงต่ำ

สถานะสีเหลือง = ความเสี่ยงระดับปานกลาง และสามารถใช้ความรอบคอบระมัดระวังในระหว่างปฏิบัติงานตามปกติควบคุมดูแลได้

สถานะสีส้ม = ความเสี่ยงระดับสูง เป็นกระบวนงานที่มีผู้เกี่ยวข้องหลายคน หลายหน่วยงานภายในองค์กร มีหลายขั้นตอน จนยากต่อการควบคุม หรือไม่ มีอำนาจควบคุมข้ามหน่วยงานตามหน้าที่

สถานะสีแดง = ความเสี่ยงระดับสูงมาก เป็นกระบวนงานที่มีผู้เกี่ยวข้องกับบุคคลภานนอกคนที่ไม่รู้จักสามารถตรวจสอบได้อย่างชัดเจน ไม่สามารถกำกับติดตามได้อย่างใกล้ชิดหรืออย่างสม่ำเสมอ

/ตาราง ๒...

ตาราง ๒ ตารางแสดงสถานะความเสี่ยง (แยกตามสีจราจร)

ขั้นตอนย่อยที่มีความเสี่ยงการทุจริต	เขียว	เหลือง	ส้ม	แดง
๑. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ	√			
๒. การบริหารงานบุคคล	√			
๓. การจัดซื้อจัดจ้าง		√		
๔. การตรวจรับงานจ้าง	√			

ขั้นตอนที่ ๓ ระดับความเสี่ยง (Risk level matrix) คือ การกำหนดค่าคะแนนความเสี่ยงของปัจจัยความเสี่ยงตามตาราง ตารา ๒ ตามลำดับคะแนนความจำเป็นของการเฝ้าระวัง คูณกับระดับคะแนนความรุนแรงของผลกระทบ ดังนี้

๓.๑ ระดับความจำเป็นของการเฝ้าระวัง มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนหลักที่สำคัญของกระบวนงานนั้นๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็น MUST หมายถึง มีความจำเป็นสูงของการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตที่ต้องทำการป้องกัน ไม่ดำเนินการไม่ได้ ค่าของ MUST คือค่าอยู่ในระดับ ๒ หรือ ๓

- ถ้าเป็นกิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็นกิจกรรม หรือขั้นตอนรองของกระบวนงานนั้นๆ แสดงว่ากิจกรรมหรือขั้นตอนนั้นเป็น SHOULD หมายถึงมีความจำเป็นต่ำในการเฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตค่าของ SHOULD คือ ค่าที่อยู่ในระดับ ๑ เท่านั้น

๓.๒ ระดับรุนแรงของผลกระทบ มีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวกับผู้มีส่วนได้เสีย stakeholders รวมถึงหน่วยงานกำกับ ดูแล พันธมิตร ภาคีเครือข่าย ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นเกี่ยวข้องกับ ผลกระทบทางการเงิน รายได้ลดรายจ่ายเพิ่ม Financial ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ กลุ่มเป้าหมาย Customer / User ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

- กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นผลกระทบต่อกระบวนงานภายใน Internal Process หรือกระทบด้านการเรียนรู้ องค์ความรู้ Learning Growth ค่าอยู่ที่ ๒ หรือ ๓

ตาราง ๓ SCORING ทะเบียนข้อมูลที่ต้องเฝ้าระวัง (ตารางระดับความเสี่ยง Risk Level Matrix)

ขั้นตอนย่อยที่มีความเสี่ยงการทุจริต	ระดับความเป็นการเฝ้าระวัง	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ	ค่าความเสี่ยงรวม (จำเป็น X รุนแรง)
๑. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ	๒	๑	๒
๒. การบริหารงานบุคคล	๒	๑	๒
๓. การจัดซื้อจัดจ้าง	๒	๒	๔
๔. การตรวจรับงานจ้าง	๒	๑	๒

ขั้นตอนที่ ๔ การประเมินความเสี่ยง (Risk – Control Matrix Assessmeat)

ขั้นตอนที่ ๔ ให้นำความเสี่ยงรวม (จำเป็น X รุนแรง) จากตารางที่ ๓ มาทำการประเมินการควบคุมการทุจริต ว่ามีระดับการควบคุมความเสี่ยงการทุจริตอยู่ระดับใด เมื่อเทียบกับคุณภาพการจัดการ (คุณภาพการจัดการ สอดส่อง เฝ้าระวังในงานปกติ) โดยเกณฑ์คุณภาพการจัดการจะแบ่งเป็น ๓ ระดับ ดังนี้

ดี = จัดการได้ทันที ทุกครั้งที่เกิดความเสี่ยง ไม่กระทบถึงผู้ใช้บริการ / ผู้รับมอบผลงาน องค์กรไม่มีผลเสียทางการเงิน

พอใช้ = จัดได้โดยส่วนใหญ่ มีบางครั้งยังจัดการไม่ได้ กระทบถึงผู้ใช้บริการ / ผู้รับมอบผลงานองค์กรแต่ยอมรับได้ มีความเข้าใจ

อ่อน = จัดการไม่ได้ หรือได้เพียงส่วนน้อย การจัดการเพิ่มเกิดจากรายจ่าย มีผลกระทบถึงผู้ใช้บริการ / ผู้รับมอบผลงานและยอมรับไม่ได้ ไม่มีความเข้าใจ

ตารางที่ ๔ แสดงการประเมินควบคุมความเสี่ยง

ขั้นตอนย่อยที่มีความเสี่ยงการทุจริต	คุณภาพการจัดการ	ค่าประเมินการควบคุมความเสี่ยงการทุจริต		
		ค่าความเสี่ยงระดับต่ำ	ค่าความเสี่ยงระดับปานกลาง	ค่าความเสี่ยงระดับสูง
การใช้ทรัพย์สินทางราชการ	ดี	ต่ำ (๑)	ค่อนข้างต่ำ (๒)	ปานกลาง (๓)
การบริหารงานบุคคล	ดี	ค่อนข้างต่ำ (๔)	ปานกลาง (๕)	ค่อนข้างสูง (๖)
การจัดซื้อจัดจ้าง	พอใช้			
การตรวจรับงานจ้าง	ดี	ปานกลาง (๗)	ปานกลาง (๘)	สูง (๙)

ขั้นตอนที่ ๕ แผนบริหารความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๕ ให้เลือกเหตุการณ์ที่มีความเสี่ยงสูงสุดจากการประเมินการควบคุมความเสี่ยง Risk Control Matrix Assessment ในขั้นตอนที่ ๔ ที่อยู่ในช่องค่าความเสี่ยงสูง หรือค่าความเสี่ยงระดับ ๕ หรือ ๖ หรือ ๗ หรือ ๘ หรือ ๙ โดยเฉพาะช่องสูง ๙ ควรเลือกมาทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริตก่อนลำดับแรก

จากการประเมินความเสี่ยงการทุจริตดังกล่าว พบว่า ค่าประเมินความเสี่ยงการทุจริตอยู่ในระดับ ๒ – ๔ หรืออยู่ในระดับความเสี่ยงต่ำ - ค่อนข้างต่ำ คุณภาพการจัดการอยู่ในระดับดี - พอใช้ การบริหารจัดการความเสี่ยงจะอยู่ในระดับเฝ้าระวัง และทำกิจกรรมบริหารความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๖ การจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

ขั้นตอนที่ ๖ เพื่อติดตามเฝ้าระวัง เป็นการประเมินการบริหารความเสี่นงการทุจริตในกิจกรรมตามแผนบริหารความเสี่ยงของขั้นตอนที่ ๕ ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นการสร้างตระแกรงดัก เพื่อเป็นการยืนยันผลการป้องกันหรือแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด โดยการแยกสถานการณ์เฝ้าระวังความเสี่ยงการทุจริตต่อไป ออกเป็น ๓ สี ได้แก่ สีเขียว สีเหลือง สีแดง

ตารางที่ ๖ ตารางจัดทำรายงานผลการเฝ้าระวังความเสี่ยง

ขั้นตอนย่อยที่มีความเสี่ยงทุจริต	เขียว	เหลือง	แดง
๑. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ (ค่าความเสี่ยง = ๒)	√		
๒. การบริหารงานบุคคล (ค่าความเสี่ยง = ๒)	√		
๓.การจัดซื้อจัดจ้าง (ค่าความเสี่ยง = ๔)		√	
๔. การตรวจรับงานจ้าง (ค่าความเสี่ยง = ๒)	√		

สถานะสีเขียว = ไม่เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายความเสี่ยง ยังไม่ต้องทำกิจกรรมเพิ่ม

สถานะสีเหลือง = เกิดกรณีที่อยู่ในข่ายความเสี่ยง แต่แก้ไขได้ทันท่วงที ตามมาตรการ นโยบาย โครงการ กิจกรรมเพิ่มขึ้น แผนใช้ได้ผล ความเสี่ยงการทุจริตลดลง ค่าความเสี่ยงรวมไม่เกินระดับ ๖

สถานะสีแดง = เกิดกรณีอยู่ในข่ายยังแก้ไขไม่ได้ ควรมีมาตรการ นโยบาย โครงการ กิจกรรมเพิ่มขึ้น แผนใช้ไม่ได้ผล ค่าความเสี่ยงรวมเกินระดับ ๖

สีแดง = เกินกว่าจะยอมรับได้

สีเหลือง = เกิดขึ้นแล้วแต่ยอมรับไม่ได้

สีเขียว = ยังไม่เกิดเฝ้าระวังต่อเนื่อง

/ขั้นตอนที่ ๗...

ขั้นตอนที่ ๗ จัดทำระบบบริหารความเสี่ยง แนวทางบริหารจัดการความเสี่ยง

๗.๑ (สถานะสีแดง Red) ค่าระดับความเสี่ยงรวม = ๗,๘ และ ๙ ความเสี่ยงอยู่ในระดับเกินกว่าการยอมรับ ควรมีแผนงาน มาตรการ กิจกรรมบริหารจัดการความเสี่ยงเพิ่ม

๗.๒ (สถานะสีเหลือง Yellow) ค่าระดับความเสี่ยงรวม = ๔,๕ และ ๖ ความเสี่ยงอยู่ในระดับเกิดขึ้นแล้ว แต่ยอมรับได้ ควรมีกิจกรรมเพิ่มเติม

๗.๓ (สถานะสีเขียว Green) ค่าระดับความเสี่ยงรวม = ๑,๒ และ ๓ ค่าความเสี่ยงรวมอยู่ในระดับยังไม่เกิด ควรเฝ้าระวังต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างวิธีการดูแลและป้องกันการทุจริตในรูปแบบต่างๆ ที่จะช่วยให้การป้องกันการทุจริตผลประโยชน์ทับซ้อน

ตารางที่ ๗ แนวทางบริหารจัดการความเสี่ยงการดำเนินงานอาจก่อให้เกิดการทุจริต หรือการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านผือ

ระบุความเสี่ยงด้านการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต	ค่าประเมินความเสี่ยงรวม	แนวทาง / กิจกรรมบริหารจัดการความเสี่ยง
๑. การใช้ทรัพย์สินของทางราชการ	๒	- มีทะเบียนคุมบันทึกการใช้งานทุกครั้งที่นำทรัพย์สินทางราชการไปใช้ในการปฏิบัติ
๒.การบริหารงานบุคคล	๒	- มีการดำเนินตามขั้นตอนและตามระเบียบปฏิบัติ
๓. การจัดซื้อจัดจ้าง	๔	- แต่งตั้งคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถในการกำหนดคุณลักษณะและราคา - จัดส่งบุคลากรเข้ารับการฝึกอบรม
๔. การตรวจรับงานจ้าง	๒	- ดำเนินการตรวจสอบให้เป็นไปตามสัญญาจ้าง